

OVER WE ARE ALL MARLENE DIETRICH FOR
VAN ERNA OMARSDOTTIR EN EMIL HRVATIN

Moet theater de wereld redden?

Maaïke Bleeker

Het programmaboekje van *We are all Marlene Dietrich FOR* van Erna Omarsdottir en Emil Hrvatin is blauw en ziet er uit als een paspoort. 'Handbook' staat er op. Vooraan staan de tien gedragsregels voor blauwhelmen. Het is een identiteitsbewijs dat gedrag voorschrijft met regels als 'kleed je netjes aan', 'respecteer lokale regels en gebruiken', 'ga je niet te buiten aan seks en geweld' en 'bescherm de natuur'. Een identiteitsbewijs ook dat vragen oproept in plaats van antwoorden te geven. Wie is deze soldaat die er op uitgezonden wordt om de vrede te bewaken, met als houvast een gedragscode in de beste traditie van Baden Powell's boyscouts? Een handvest in de trant van: 'Een verkenners trekt er samen met de anderen op uit om de wereld om zich heen te ontdekken en deze meer leefbaar te maken. Hij is eerlijk, en trouw en houdt vol. Hij is spaarzaam en sober. Hij zorgt goed voor de natuur. En respecteert zichzelf en de anderen.' (verkennerwet)

Een mooi streven, zeker, en een soort streven dat in Nederland al enige jaren tot overheids-ideologie verheven is. Dat JP onze MP uiterlijk op Harry Potter lijkt, is algemeen bekend (al schijnt dat niet uitgesproken te mogen worden), maar beleidsmatig ontbreekt het hem aan toverkracht. Zijn pleidooi voor hernieuwde aandacht voor normen en waarden ('ik zal het u nog één keer uitleggen') is niet veel meer dan een aansporing om toch vooral een vouw in onze (verkenner)broek te strijken, alleen over te steken op het zebrapad en de rest over te laten aan onze Amerikaanse master-chief. In tegenstelling tot de almaar populairdere Harry Potter, kampt JP al sinds zijn aantreden met een steeds groter wordend imago-probleem. Wie wil zich nu identificeren met het braafste jongetje van de klas? Een jongetje dat wanneer mensen elkaar de koppen beginnen in te slaan niets beters weet te verzinnen dan heel hard te roepen dat we zo toch niet met elkaar omgaan. De minister-president op vredesmissie?

Wie is deze soldaat
die er op uitgezonden
wordt om de vrede
te bewaken, met als
houvast een gedrags-
code in de beste traditie
van Baden Powell's
boyscouts?

Intussen is die andere Nederlandse vredesmissie, Srebrenica, hard op weg om het historische trauma van de politionele acties in Indonesië naar de kroon te steken wat betreft onbespreekbaarheid. Niet dat er niet over Srebrenica gesproken of geschreven wordt. Integendeel. Maar de woorden waarmee er gesproken wordt staan vast en wee wie van dit scenario durft af te wijken. Dit scenario is een tragedie en, zoals dat gaat bij tragedies, nodigt het uit tot identificatie. Identificatie met de tragische held, wel te verstaan. Een held die 'gevangen zat in een onvermijdelijke dynamiek', 'klem gezet tussen strijdende partijen', en zo voltrok zich het noodlot. Het is niet mijn bedoeling om de ongetwijfeld vreselijke ervaringen van Dutchbatters in Srebrenica te ontkennen of bagatelliseren. Ik kan mij voorstellen dat dit voor individuele soldaten afschuwelijk moet zijn geweest en dat het heel moeilijk is hiermee verder te moeten leven. Waar het mij om gaat is de narratieve logica van het scenario waarmee wij hen, en in het verlengde daarvan onszelf, nationaal de rol van tragische held toebedelen, een narratieve logica die haarscherp blootgelegd wordt door Guido Snel in zijn essay *Srebrenica en onze kleine oorlog: Het nationalisme van Dutchbat* (Vrij Nederland, 2 juli 2005).

Het Nederlandse verhaal van Srebrenica heeft het Bosnische overstemd, stelt Snel. Als er al een dialoog is tussen Nederland en de nabestaanden, zet Nederland de toon. We houden een parlementaire enquête naar onze betrokkenheid en wij kiezen de aspecten waarover gesproken wordt. Bij de presentatie van het Niod-rapport concluderen we opgelucht dat ons niets te verwijten viel omdat dit rapport bevestigt dat neutraliteit in geval van genocide mogelijk is (!?). Dutchbat heeft zich keurig aan de regels gehouden en daarmee is de kous af. Voor Nederland tenminste. 'Noem het ironisch, noem het tragisch' concludeert Snel, 'maar de Nederlandse houding jegens Srebrenica steekt in haar autisme het vermaledijde Balkan-nationalisme naar de kroon.'